

NEYROJARROHLIKDAN KEYINGI INFEKSIYALAR: SABABLARI, XAVFLI OMILLARI VA PROFILAKTIKA

Numanov I.U²

Mominov M.Sh³

² Qoqon Universiteti, Andijon filiali, Tibbiyot fakulteti bakalavr talabasi Andijon, 170100,

³ Qoqon Universiteti, Andijon filiali, Tibbiyot fakulteti bakalavr talabasi Andijon, 170100,

<https://orcid.org/0009-0005-6559-4174>²

<https://orcid.org/0009-0003-9978-6276>³

Annotatsiya Neyrojarrohlik operatsiyalari murakkabligi va markaziy asab tizimi bilan yaqin aloqasi tufayli postoperativ infeksiya xavfi yuqori. Ushbu maqolada neyrojarrohlikdan keyingi infeksiyalarning sabablari, xavf omillari, patogenlari, diagnostikasi, davolash yondashuvlari va profilaktik choralarini tahlil qiladi. Tadqiqotlarda ko'rsatilishicha, infeksiya darajasi 1–15 % atrofida bo'lishi mumkin, shuning uchun tezkor tashxis va profilaktika muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Neyrojarrohlik, postoperativ infeksiya, jarrohlik joyi infeksiyasi, markaziy asab tizimi, xavf omillari, patogenlar, profilaktika

Kirish Neyrojarrohlik operatsiyalari markaziy asab tizimi kasalliklarini davolashda muhim hisoblanadi. Jarrohlik amaliyotining invazivligi, implant va drenajlar qo'llanilishi, bemorning surunkali kasalliklari postoperativ infeksiya xavfini oshiradi. Infeksiya bemorning tiklanishini kechiktirishi, qo'shimcha jarrohlik talab qilishi va hayot xavfini oshirishi mumkin. Shu sababli xavf omillarini aniqlash, tez diagnostika va samarali profilaktika muvaffaqiyatli natijaga erishishning muhim qismidir.

Usullar Ushbu maqola tahliliy-uslubiy asosda tayyorlandi. Tadqiqotlar va kitoblardan olingan ma'lumotlar quyidagilarni o'z ichiga oladi: neyrojarrohlikdan keyingi infeksiyalarning epidemiologiyasi, xavf omillari va mikrobiologik agentlar, shuningdek profilaktika va davolash yondashuvlari bo'yicha klinik qo'llanmalar. Ma'lumotlar tahlili infeksiya sabablari, patogenlar, diagnostika va davolash yondashuvlarini o'rganishga qaratilgan.

Natijalar

Xavf omillari:

Operatsiya davomiyligi 4 soatdan ortiq bo'lsa infeksiya xavfi oshadi.

CSF oqishi, drenaj yoki shuntlar orqali infeksiya yo'li ochilishi.

Bemorning immuniteti pastligi, surunkali kasalliklar.

Nosokomiyal infeksiyalar va ventilator qo'llanilishi.

Patogenlar:

Gram-musbat bakteriyalar: Staphylococcus aureus, Staphylococcus epidermidis.

Gram-manfiy bakteriyalar: Acinetobacter baumannii, Klebsiella pneumoniae, Pseudomonas aeruginosa.

Kamroq hollarda viruslar va qo'ziqorinlar, ayniqsa immuniteti zaif bemorlarda.

Belgilar va diagnostika:

Jarrohlik joyida qizarish, shish, og'riq.

Isitma, bosh og'rig'i, bo'yin qattiqligi, ruhiy holatning o'zgarishi, qusish.

Diagnostika: CSF tahlili, qon tahlillari, madaniyat testi, MRI/CT.

Davolash va profilaktika:

Pre- va postoperativ antibiotiklar, steril muhit, bemor tayyorgarligi.

Implant/drenaj bilan bog'liq infeksiya: qayta jarrohlik, shish kamaytirish.

Tez tashxis va davolash postoperativ asoratlarni kamaytiradi.

Munozara Neyrojarrohlikdan keyingi infeksiya murakkab va ko'p omilli jarayon bo'lib, bemorning tiklanish natijasini sezilarli darajada ta'sir qiladi. Xavf omillarini aniqlash, profilaktik antibiotiklar va steril jarrohlik sharoitlari infeksiya darajasini kamaytirishning muhim vositalaridir. Zamonaviy monitoring va tezkor diagnostika postoperativ asoratlarni minimal darajaga tushirishga yordam beradi. Mahalliy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bemorning umumiy holatini yaxshilash infeksiya xavfini sezilarli kamaytiradi.

Xulosa Neyrojarrohlikdan keyingi infeksiya jiddiy tibbiy muammo hisoblanadi. Uning oldini olish, xavf omillarini kamaytirish, tez diagnostika va samarali davolash bemor natijasini yaxshilashning asosiy omillari hisoblanadi. Profilaktik choralar va postoperativ monitoring muvaffaqiyatli davolashni ta'minlaydi.

Adabiyotlar

1. Hall, W.A., & McCutcheon, I.C. (2019). Infections in Neurosurgery (2nd ed.). New York, NY: Springer.
2. ResearchGate. (2022). Surgical site infections in neurosurgical patients following cranial surgery: An integrative review.
3. PMC12030225. (2018). Postoperative CNS Infection Risk in Neurosurgery.
4. PubMed. (2023). Postoperative Neurosurgical Infections.
5. PMC6400918. (2018). Risk Factors for CNS Infections After Neurosurgery.
6. PMC11563458. (2018). Prevention and Management in Neurosurgery.
7. Dovepress. (2020). Risk Factors for Post-Craniotomy Infection.
8. SpringerOpen. (2025). Nosocomial CNS Infections: Review and Guidelines.
9. Frontiers in Public Health. (2025). Microbiology of Neurosurgical Infections.
10. Xolmatov, B. (2021). Neyrojarrohlik amaliyotida postoperativ infeksiyalar. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti.
11. Islomova, N., & Karimov, S. (2020). Markaziy asab tizimi operatsiyalarida infeksiyalarning oldini olish. Andijon: Universitet nashriyoti.